

XITATIMENTE XA VUHANGALASAMAHUNGU HI KHOMIXINARA WA VUKORHOKERI BYA XIBALO BYA AFRIKA-DZONGA (SARS) MAYELANA NA KU HUMESIWA KA AFRIKA-DZONGA EKA NXAXAMELO WA MPUN'WA WA FATF

24 Nhlangua 2025 – Vukorhokeri bya Xibalo bya Afrika-Dzonga (SARS) namuntlha byi amukela xiboho xa Vuthu ra Ntirho ra Goza ra swa Timali (FATF) xo susa Afrika-Dzonga eka "nxaxamelo wa mpun'wa" wa vulawuri ehansi ka nandzeleriso. Lowu i nkarhi wa nkoka eka tiko ra hina na vumbhoni eka endlelo hinkwaro ra mfumo na mavandla ma wona ku vuyelerisa xindzhuti xa sisiteme ya hina ya swa timali.

Lokohiletlhelo nxaxamelo wa mpun'wa wa Nyenyenyana 2023 wu vile mbuyelo wa ntsano wa swa sisiteme lowu nyanyisiweke enkarhini wa vutlhakisamfumo, SARS yi lemukile swinene leswaku yona, kun'we na mavandlakulu man'wana, yi khumbekile naswona naswona yi fanele yi tlanga xiave xa nkoka eku siveleni ka ku tlhelela endzhaku kwihi na kwihi ka nkarhi lowu taka. Khomixinara Edward Kieswetter u lemuka leswaku "hi tekela enhlokweni leswaku ku susa xiyimo xo va eka nxaxamelo wa mpun'wa a hi ku ba ntambhu kambe i goza eka rendzo ra nkarhi wo leha ku ya eku akeni ka ntumbuluko wa swa timali lowu tiyiselaka.

SARS ya tinyungunbyisa hi ku va hi seketerile tshalatshala ra tiko ro fikelela 22 wa tiayitheme ta swiendlo leswi laviwaka hi FATF. Ku hoxa xandla ka hina ko hlawuleka ku katsa:

- **Ndzavisiso lowu ndlandlamuxiweke na vuyiselo wa ntirhisani:** Eka vutirhisani na tiejensi tin'wana ta nsindziso wo landzelela nawu hi ku tirhisa tiforamu to fana na *National Priority Crime Operational Committee (NPCOC)*, *National Joint Operational and Intelligence Structure (NATJOINTS)*, *Inter-Agency Working Group on Illicit Financial Flows*, *Fusion Centre*, *South African Anti-Money Laundering Integrated Taskforce (SAMLIT)*, *Inter-Agency Working Group on Illegal Money or Value Transfer Services (MVTS)* na *State Capture Task Force*, SARS yi tiyisile vuswikoti byo hlengeleta vunhlori bya swa timali na milavisiso leyi engeteriweke na vuyiselo/nhlayiso wa tinhundzu hi ku xakelana na timhaka ta xibalo na Khasitomo leti katsaka swikimi swo nonoha swa mbhasiso wa timali na timali to seketela vutherosisi.
- **Mfikelelo lowu engeteriweke eka vuxokoxoko bya vun'winyi byo vuyerisa:** Hi tivisile swiboho swo vika vun'winyi byo vuyerisa eka vanhu va xinawu na tithirasiti ku katsa no tirhela ekusushi na Khomixini na Tinhundzu ta swa Miehleketo na Tikhamphani (CIPC) ma Mufambisi wa Khotokulu (MOHC) ku antswisa mfikelelo ku ya ndzulamo na ngeniso wa leswintshwa eka vuxokoxoko bya vun'winyi byo vuyerisa eka vanhu va xinawu na tirhisasiti.

- **Ntiviso wa mihundzuluxokulu ya swa xinawu:** Nawu wa Vulawuri bya xibalo wu hundzuluxiwile hi 2023 ku kotisa cincano wa CIPC, MOHC na Ndzawulo ya Nhluvukiso wa Vanhu (DSD) wu seketela ku ya emahlweni rimba ra vuxokoxoko ra vun'winyi byo vuyerisa.
- **Ku simekiwa ka Sisiteme ya Vufambisi bya Vaendzi:** Ntumbuluxo no ringeta sisiteme ya ntiviso wa muendzi wa dijitali mayelana na swivumbeko swa mali leswi nga riki khexe (BNIs) endzhawini yo nghena no huma eka mindzelekano ya hina hinkwayo. Sisiteme leyi yi kotisa avelano wa vuxokoxoko na FIC naswona yi languteriwile ku va yi boha hi makumu ma 2025.
- **Ku akiwa ka vuswikoti (nhlanganelo no fambisiwa hi SARS):** SARS yi nyikile vuleteri eka vatirhi va yona ku katsa na vatirhi van'wana va nsindziso wo landzelela nawu eka mbhasiso wa mali, minyangwa ya xinawu eka cincano wa vuxokoxoko na ntirhiso wa mpfuneto wa swa xinawu wa ntwanano. Leswi swi longoloxana na qhinga ro anama ra SARS ro tirhisa mivono leyi fambisiwaka hi switiviwa no thekinoloji ya xiyimo xa le henhla ku vhumbunula no lwa na mpapalato wa xibalo na vugevenga byin'wana bya swa timali.

Xikongomelo xa SARS sweswi xi tshunela eku dzikiseni ka miantswiso leyi hi nkarhi hinkwawo na wo leha no hlayiseka eka DNA ya matirhelo ya hina. Leswi swi vula ku ya emahlweni ku:

- Endla swi twisiseka no olova eka vahakelaxibalo ku landzelela swiboho swa vona swo hakela xibalo.
- Sindzisa milawu ya hina ya xibalo na khasitomo hi ndlela ya xiboho no ka yi nga voyameli tlhelo handle ka nchavo, ntsakelo, kumbe nkamboyamelatlhelo.
- Tirhisana swinene na vatirhisani va laha kaya na va misava eku lweni na ikhonomi leyi nga riki enawini.
- Tirhisa switiviwa swa xiyimo xa le henhla na vunhlori bya bindzu ku twisisa no lwa na mikhuluko ya swa timali leyi nga riki enawini.

Khomixinara Kieswetter u vula leswaku "nsuso eka nongoloko i vhoti ya ntshembo eka ku humelela ka Afrika-Dzonga, kambe a hi makumu eka vurhonwana bya hina. Nyimpi ehenhla ka vugevenga bya swa timali na vukungundzwana hi leyi yaka emahlweni. SARS yi tshama yi tinyiketerile ku hlayisa swiyimo swa le henhla swa xindzhuti xa swa timali naswona, na loko hi fikelela xiyenge xintshwa xa nxopaxopo wa FATF eka xiphemu xo hetelela xa 2026, SARS yi ta tirha hi matimba ku tiyisisa leswaku hi endla leswi lavekaka ku lwa na ikhonomi leyi nga riki enawini. Hi ku endla tano, a hi nge hlayisi ntsena xiyimo xa hina na FATF kambe, swa nkoka swinene, hi ta ya emahlweni hi aka ntshembo wa vaakatiko na vutitshembi eka sisiteme ya hina ya swa timali, no tumbuluxa Afrika-Dzonga ra hinkwenu ra matimba, ro humelela".

Mayelana na swivutiso swa vuhangalasamahungu hi xitalo, u komberiwa ku tihlanganisa na SARS eka SARSMedia@sars.gov.za.

MAKUMU